

VS32816

znanje | [sodna praksa](#) | [vrhovno sodišče RS](#)

Odločba: Sodba VIII Ips 281/2005
Oddelek: Delovno-socialni oddelek
Datum seje senata: 10.10.2006
Področje: DELOVNO PRAVO
Institut: plačilo plače - posebni delovni pogoji v vojski - dežurstvo in straža
Zveza: ZDR člen 40.ZObr člen 96, 96/3. KPND člen 38.

JEDRO:

Za čas prisotnosti na delu v času dežurstva in straže je bil tožbeni zahtevek za izplačilo denarnih zneskov nad 60 % nadomestilom tožnikove osnovne plače, kot mu je bilo obračunano in izplačevano, utemeljeno zavrnjen. Pri tem ne gre za to, da se delo (opravila, zadolžitve) v času dežurstva in straže ne bi štelo kot delo. Gre za posebno obliko dela, vezano na naravo in organizacijo dela v vojski, ki utemljuje tudi različno plačilo: kot redno delo, ki ga delavec opravi v okviru svojih rednih delovnih zadolžitvev; kot nadurno delo, kolikor opravlja delo preko rednega delovnega časa; preostali čas pa se obračuna v višini 60 % nadomestila osnovne plače.

IZREK:

Revizija se zavrne.

Tožena stranka sama krije svoje stroške za odgovor na revizijo.

OBRAZLOŽITEV:

Sodišče prve stopnje je kot neutemeljen zavrnilo tožnikov tožbeni zahtevek, da mu je tožena stranka dolžna plačati za obdobje od 1.1.1996 do 31.12.2000 na račun premalo izplačanega nadomestila za opravljene ure dežurstva in straže 1.167.719 SIT z zakonitimi obrestmi kot razliko v plači iz naslova med izplačanim 60% nadomestilom plače za čas prisotnosti na delovnem mestu v času dežurstva in straže ter plačilom nadur za čas učinkovitega dela.

Sodišče druge stopnje je tožnikovo pritožbo zavrnilo in potrdilo sodbo sodišča prve stopnje.

Zoper pravnomočno sodbo sodišča druge stopnje vloga tožnik revizijo iz razloga zmotne uporabe materialnega prava. Tožnik predvsem ne soglaša z zaključki sodišča, da delo pri dežurstvih in stražarskih obveznostih nima atributov nadurnega dela. To morda zdrži iz teoretičnega stališča, nikakor pa se v praksi. Naloge dežurstva in straže potekajo tako, da se učinkovito dela vsaj 18 ur in le 6 ur počiva. Zato za čas učinkovitega dela plačilo ne more biti samo 60% urne postavke. Nejasno razlaga sodišče določbe 200. člena Pravil službe v SV, ki je nenazadnje tudi v nasprotju z določili evropske listine človekovih pravic v delu, ki se nanaša na prepoved kompenzacije opravljenega dela s prostimi urami, saj zahteva za opravljeno delo plačilo. Mnenja je tudi, da podzakonski akti tožene stranke niso v skladu z zakoni in ustavo. Zato je predlagal, da revizijsko sodišče reviziji ugodi, izpodbijano sodbo razveljavi in zadevo vrne v novo sojenje.

Revizija je bila v skladu s 375. členom Zakona o pravnem postopku (ZPP - Uradno prečiščeno besedilo, Uradni list RS, št. 36/2004) vročena toženi stranki, ki je nanjo odgovorila, in Vrhovnemu državnemu tožilstvu Republike Slovenije.

V odgovoru na revizijo je tožena stranka prerekala revizijske navedbe in predlagala njeno zavrnitev.

Revizija ni utemeljena.

Revizija je izredno, nesuspendivno, devolutivno, dvostransko in samostojno pravno sredstvo proti pravnomočnim odločbam sodišč druge stopnje. V skladu z določbami 371. člena ZPP revizijsko sodišče preizkusi izpodbijano sodbo samo v tistem delu, v katerem se izpodbija z revizijo, in v mejah razlogov, ki so v njej navedeni, pri čemer na pravilno uporabo materialnega prava pazi tudi po uradni dolžnosti. V skladu s tretjim odstavkom 370. člena ZPP revizije zaradi zmotne ali nepopolne ugotovitve dejanskega stanja ni mogoče vložiti, zato navedb o domnevno nepopolno ugotovljenem dejanskem stanju ni mogoče upoštevati. Revizijsko sodišče je vezano na dejansko stanje, kot ga je ugotovilo sodišče prve stopnje in pri svoji odločitvi upoštevalo tudi sodišče druge stopnje.

Pri odločanju sodišče ni zmotno uporabilo materialnega prava.

V 96. členu Zakona o obrambi (ZObr - Uradni list RS, št. 82/94, 44/97 in 87/97) je za delavce, ki poklicno opravljajo delo na obrambnem področju, predpisano, da morajo zaradi potreb službe po odločitvi nadrejenega opravljati tudi delo pod posebnimi delovnimi pogoji. Kot takšno poleg dela v podaljšanem delovnem času določa tudi dežurstvo ter pripravljenost na delo in bivanje v vojaški enoti ali v zavodu oziroma drugem določenem mestu.

Pravilnik o plačah in drugih prejemkih delavcev tožene stranke, ki je veljal v spornem obdobju (z dne 30.7.1996 in kasnejšimi spremembami in dopolnitvami), je v 8. členu urejal dodatke in nadomestila za delo v posebnih pogojih dela. Za delo preko polnega delovnega časa je predvidel 30% dodatek, za čas dežurstva in vsako uro obvezne prisotnosti na delovnem mestu pa 60% nadomestilo. Pri tem se v skladu z 10. členom pravilnika delo preko polnega delovnega časa ni smelo uvesti, če ga je bilo mogoče opraviti z ustrezno organizacijo in delitvijo dela, prerazporeditvijo delovnega časa, uvajanjem izmenskega dela ali dela v deljenem delovnem času. Nadomestilo za čas dežurstva in za obvezno prisotnost na delovnem mestu je bilo v 16. in 17. členu pravilnika vsebinsko izenačeno in opredeljeno kot plačila za čas dežurstva in straže oziroma dela na terenu, ki presega ure, opravljene kot redne delovne obveznosti in eventualne nadure. Pri tem se čas takšne obvezne prisotnosti na delovnem mestu ni štel kot redna delovna obveznost.

Določbe pravilnika niso bile v nasprotju z določbami 40. člena Zakona o delovnih razmerjih (ZDR/90 - Uradni list RS, št. 14/90, 5/91 in 71/93), saj je ta predvideval možnost prerazporeditve delovnega časa, usklajene pa so bile (že pred 1.5.2004) tudi z določbami Direktive Sveta 93/104/ES z dne 23. novembra 1993 o določenih vidikih organizacije delovnega časa in Direktive 2003/88/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. novembra 2003, o določenih vidikih delovnega časa, ki se v uvodnem delu sklicujeta na Direktivo Sveta 89/391/EGS z dne 12. junija 1989 o uvajanju ukrepov za spodbujanje izboljšav za varnost in zdravje delavcev pri delu.

Določbe Pravilnika o plačah in drugih prejemkih glede dodatka za nadurno delo so bile v skladu z 2. točko 4. člena Evropske socialne listine (Zakon o ratifikaciji - Uradni list RS, Mednarodne pogodbe št. 7/99) o priznavanju pravice do višjega plačila za nadurno delo. Hkrati je Kolektivna pogodba za negospodarske dejavnosti (KPNd - Uradni list RS, št. 18/91 do 73/03), ki v tem delu velja tudi za delavce tožene stranke, v tretji alineji 2. točke 38. člena določila 30% dodatek za nadurno delo, istočasno pa je v tretjem odstavku te točke določila, da ima delavec za čas obvezne prisotnosti na delovnem mestu pravico do 60% nadomestila osnovne plače, skladno tej določbi pa je višino tovrstnega nadomestila določil tudi Pravilnik o plačah tožene stranke. Takšno znižano plačilo za dežurstvo oziroma zgolj prisotnost na delovnem mestu ni nezakonito, kar je ugotovilo tudi Ustavno sodišče RS v svoji odločbi št. U-I-321/02 (Uradni list RS, št. 62/04), ko je poudarilo, da je neutemeljen očitok, da zakonodajalec ne bi smel predvideti različnega plačila za učinkovite in neefektivne ure dežurstva. Hkrati je poudarilo, da je neutemeljeno enačiti nadurno delo kot delo preko polnega delovnega časa z dežurstvom kot posebno organizacijsko obliko dela, pri katerem je treba v vsakem konkretnem primeru šele ugotoviti, ali dejansko pomeni tudi nadurno delo.

Sodišče ni ugotovilo (tega tožnik v bistvu niti zatrjeval ni), da tožnik ne bi prejel ustreznega plačila za dejansko opravljeno delo v rednem in podaljšanem delovnem času. Glede na prikazano pravno ureditev pa je sodišče za čas prisotnosti na delu v času dežurstva in straže utemeljeno zavrnilo tožnikov tožbeni zahtevek za izplačilo denarnih zneskov nad 60% nadomestilom tožnikove osnovne plače, kot je bilo tožniku obračunano in izplačevano. Pri tem ne gre za to, da se delo (opravila, zadolžitve) v času dežurstva in straže ne bi štelo kot delo. Gre pa za posebno obliko dela, vezano na naravo in organizacijo dela v vojski, ki utemeljuje tudi različno plačilo: kot redno delo, ki ga delavec opravi v okviru svojih rednih delovnih zadolžitvev; kot nadurno delo, kolikor opravlja delo preko rednega delovnega časa; preostali čas pa se obračuna v višini 60% nadomestila osnovne plače.

Tožniku je bila plača obračunana v skladu s Pravilnikom tožene stranke, ki ni v neskladju z veljavnimi predpisi, zato v reviziji uveljavljani revizijski razlog zmotne uporabe materialnega prava ni podan, in je sodišče v skladu z določili 378. člena ZPP revizijo kot neutemeljeno zavrnilo.

Ker navedbe v odgovoru na revizijo niso prispevale ničesar bistvenega za odločitev o reviziji, je sodišče odločilo, da krije stroške odgovora na revizijo tožena stranka sama (prvi odstavek 155. člena ZPP).